

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1709-15

meddelad i Stockholm den 30 november 2015

KLAGANDE

Riksarkivet
Box 12541
102 29 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 2 mars 2015 i mål nr 7923-13, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Gallring av arkivhandlingar

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen undanröjer kammarrättens och förvaltningsrättens domar samt avvisar AAs överklagande av Riksarkivets beslut.

BAKGRUND

AA har begärt att Riksarkivet ska förstöra vissa handlingar som rör honom och som förvaras där. Riksarkivet avslag begäran med hänvisning till att myndigheten inte har laglig möjlighet att gallra i de arkiv som den har tagit emot som arkivmyndighet. Till beslutet fogades en överklagandehänvisning.

Dok.Id 165662

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
1709-15

AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm som uttalade att det inte varit lagstiftarens intention att enskilda fritt ska kunna begära och få en gallring utförd enligt arkivlagen (1990:782). Förvaltningsrätten fann dock att Riksarkivet borde ha prövat om det fanns förutsättningar för rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen (1998:204). Förvaltningsrätten upphävde därför beslutet och visade målet åter till Riksarkivet för ny handläggning.

Riksarkivet överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm som instämde i förvaltningsrättens bedömning att en prövning borde ha skett även mot bestämmelserna i personuppgiftslagen och avslag överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Riksarkivet yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver förvaltningsrättens och kammarrättens domar och fastställer Riksarkivets beslut.

AA anser att överklagandet ska avslås och att hans begäran i ansökan till Riksarkivet ska bifallas. Han anför bl.a. att alla förvaltningsbeslut är överklagbara.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

AA har begärt att vissa handlingar hos Riksarkivet ska förstöras. Riksarkivet uppfattade detta som en begäran om att handlingarna ska gallras och avslag hans begäran med hänvisning till att det inte fanns laglig möjlighet att bifalla den.

Frågan i målet är om Riksarkivets beslut om att gallring inte kan ske får överklagas.

Enligt 22 § förvaltningslagen (1986:223) får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Av 3 § första stycket följer att om det i en annan lag eller i en förordning finns särskilda

bestämmelser som reglerar överklagbarheten har de bestämmelserna företräde framför förvaltningslagens överklaganderegler.

Överklagandeinstitutets funktion är bl.a. att bereda den som berörs av ett besluts verkningar en möjlighet att få beslutet ändrat eller upphävt. Det är i princip endast beslut som har – eller är ägnade att få – en påvisbar effekt för den som berörs av beslutet som är överklagbara. Avgörande för bedömningen av om ett beslut är överklagbart är dess innebörd och faktiska verkningar för den som berörs av det (se RÅ 2010 ref. 72 och HFD 2014 ref. 56).

Grundläggande bestämmelser om bevarande och gallring av allmänna handlingar hos myndigheter finns i arkivlagen. Enligt 3 § tredje stycket ska myndigheternas arkiv bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser 1) rätten att ta del av allmänna handlingar, 2) behovet av information för rättsskipningen och förvaltningen, och 3) forskningens behov. Av 10 § första stycket framgår att allmänna handlingar får gallras. Vid gallring ska dock enligt andra stycket alltid beaktas att arkiven utgör en del av kulturarvet och att det arkivmaterial som återstår ska kunna tillgodose de ändamål som anges i 3 § tredje stycket. Arkivlagen saknar särskilda överklagandebestämmelser.

Enligt 14 § arkivförordningen (1991:446) får statliga myndigheter gallra allmänna handlingar endast i enlighet med föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, om inte särskilda gallringsföreskrifter finns i lag eller förordning. Enligt 20 § får beslut enligt förordningen – förutom i ett fall som inte är aktuellt här – inte överklagas.

Arkivlagstiftningen har stark koppling till offentlighetsprincipen (se 2 kap. 18 § tryckfrihetsförordningen). I arkivlagens bestämmelser om bevarande och gallring saknas utrymme för att beakta enskildas intressen av t.ex. skydd för den personliga integriteten och lagstiftningen medför inte några rättigheter för enskilda även om uppgifter om dem förekommer i de arkiverade handlingarna (jfr SOU 2015:39 s. 526 och 534). En enskild har således inte rätt att med stöd av denna lagstiftning få allmänna handlingar gallrade. Riksarkivets beslut att avslå AAs begäran om gallring kan därmed inte anses ha några andra faktiska

Mål nr
1709-15

verkningar för honom än att han gavs information om Riksarkivets hantering av mottagna handlingar och hur Riksarkivet ser på tillämpningen av främst arkivlagens bestämmelser.

Av det anförda följer att Riksarkivets beslut att gallring inte kunde ske inte är överklagbart. Att det till beslutet fogats en överklagandehänvisning föranleder ingen annan bedömning.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar vidare att Riksarkivet inte hade anledning att uppfatta AAs skrivelse som en begäran om rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen.

Kammarrättens och förvaltningsrättens domar ska därför undanröjas och AAs överklagande av Riksarkivets beslut avvisas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Kristina Ståhl, Elisabeth Rynning, Per Classon och Leif Gäverth.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Emily Alfvén Nickson.